
Projev prof. JUDr. Václava Pavlíčka na slavnostním koncertu k 17. listopadu v Karolinu dne 15. 11. 2011

Projev prof. JUDr. Václava Pavlíčka na slavnostním koncertu k 17. listopadu v Karolinu dne 15. 11. 2011

Vážený pane rektore, kolegové členové akademické obce, vážení hosté.

Dovolte, abych vás přivítal jménem spoluorganizátora dnešního večera Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových. Dnešní koncert se koná ve výroční den pohřbu studenta lékařské fakulty Univerzity Karlovy Jana Opletala. V roce 1939 této události předcházela mohutná demonstrace pražské veřejnosti 28. října, kde se česká společnost přihlásila k věrnosti hodnotám a symbolům Československé republiky. Při této demonstraci byla řada účastníků zraněna, smrtelně zraněn byl Jan Opletal a mladý dělník Václav Sedláček byl zabit. Poslední rozloučení s Janem Opletalem v Praze pokračovalo církevními obřady Československé církve, jejímž byl Jan Opletal příslušníkem v místě jeho bydliště. Tohoto rozloučení se účastnila delegace vedení organizace českých vysokoškoláků a delegace studentů ubytovaných v Hlávkově koleji. V nočních hodinách 17. listopadu byly ozbrojenými německými jednotkami přepadeny vysokoškolské koleje, přední příslušníci mladé vysokoškolské inteligence, zejména představitelé vysokoškolské organizace byli zastřeleni a studenti byli odvezeni do koncentračního tábora.

Právě před sedmdesáti lety bylo rozhodnuto studentskými představiteli demokratických států Evropy v Londýně, aby se 17. listopad stal Mezinárodním studentským dnem na paměť odporu československých vysokoškoláků proti nacismu jako symbol boje za svobodu a demokracii. Ještě před deseti lety na to ve svém projevu při slavnostním shromáždění v Karolinu vzpomněla představitelka studentského hnutí v době války, pozdější poslankyně britského parlamentu a významná veřejná činitelka Velké Británie baroness Lena Jeger. Tradice 17. listopadu se staly pro Československo součástí hodnot studentského hnutí i tradicemi Univerzity Karlovy. K těmto tradicím se přihlásili také účastníci studentských demonstrací v roce 1989, které se staly roznětkou pádu režimu, jenž ztratil jakoukoliv oporu uvnitř společnosti i ve vnějších vztazích. Pro vysoké školy tato zásadní demokratická změna otevřela také prostor pro obnovu akademických svobod, zejména svobody vědeckého bádání a pro obnovu akademické samosprávy.

Generaci 17. listopadu 1939 formovanou vlasteneckými idejemi Československé republiky čekala nelehká budoucnost. Někteří nepřežili utrapy koncentračního tábora, jiní, jimž se podařilo uprchnout na západ, položili život za svobodu Československa a demokracii v Evropě na různých frontách války. Po krátké době obnovy svobody a demokracie po válce byl v Československu nastolen opět systém, který se označil sám za diktaturu, údajně proletariátu. Ideály Masarykovy republiky, k nimž se hlásili demonstranti v roce 1939, se opět staly nepřátelskou ideologií právě tak jako nositelé těchto ideálů. Někteří byli zbaveni svobody nebo možnosti kvalifikovaně pracovat. Další část této generace byla postižena v době tzv. normalizace. Oficiálně formalizované vzpomínky na 17. listopad roku 1939 tak byly konfrontovány s osudy těch, kteří byli aktéry těchto událostí. Jen část příslušníků této generace měla možnost bez dalších potíží uplatnit své schopnosti.

Generace 17. listopadu 1989 získala naproti tomu plně příležitost uskutečnit své představy o uspořádání společnosti. V současné době na ní především spočívá tíha odpovědnosti. Politické přeměny, k nimž došlo, byly motivovány obnovou demokratických hodnot první republiky a přáním, aby se republika stala plnoprávnou a rovnoprávnou součástí integrované Evropy.

Každoroční vzpomínky na 17. listopad by se neměly omezit jen na opakování historických faktů nebo nalézání jejich nových souvislostí. Měly by přispět také k zamyšlení nad dosavadním vývojem od ideálů a programů, které k tomuto vývoji položily základy, a cílů, jichž mělo být dosaženo. Vývoj vysokého školství a program vzdělanosti a jejich role v demokratické české společnosti i problematika samosprávy vysokých škol jako jedné z významných součástí akademických svobod k nim jistě patří.

Je třeba dbát také na to, aby program návratu k tradicím místo návratu demokratických hodnot Československa nevedl k návratu poměrů, proti kterým Československo vzniklo a jež přispěly uvnitř státu k jeho zardoušení v roce 1938 a v roce 1939. Řada skutečností ve veřejném životě svědčí pro to, že takové obavy či ostražitost nejsou zbytečné.

Naše dnešní setkání není jen záležitostí slov. Je příležitostí poslechnout si hudbu opět v podání sboru a orchestru Univerzity Karlovy.

V minulých dvou letech v prostorách Betlémské kaple jsme se mohli zaposlouchat do díla symbolizujícího kulturní hodnoty demokratické Evropy – 9. symfonii Beethovena a Brahmsovo dílo inspirované evropskou reformací v provedení tohoto uměleckého souboru Univerzity Karlovy. Dnešní koncert je věnován dílu Antonína Dvořáka, a to Symfonii č. 5 in F dur, Opus 76 a jeho skladbě Te Deum určené původně pro oslavy ve Spojených státech. Dvořákovy dílo je na koncertech pořádaných Hlávkovým nadáním uváděno často také se zřetelem ke vztahům Antonína Dvořáka a jeho

manželky k manželům Hlávkovým. Vracíme se často k jeho Lužanské mši, kterou Dvořák Josefu Hlávkově věnoval. Jeho symfonie č. 5 dnes hraná nepatří naproti tomu k dílům nejznámějším. Dvořák ji složil v roce 1875, přednesení se dočkala až v roce 1879.

Dnes máme možnost si také poslechnout Českou píseň Bedřicha Smetany na slova Jana z Hvězdy, vlastním jménem Jana Jindřicha Marka, žijícího v letech 1803–1853. Oslava české písně a její vlastenecké vyznění může být aktuální i v současné době.

Přeji vám příjemné prožití dnešního večera.